

بیمارستان تخصصی شهید رجایی "سیاست آموزش به بیمار و همراه بیمار"

بیمارستان تخصصی شهید رجایی که در حال حاضر با بستری بیماران اعصاب و روان فعالیت خود را اجرایی می نماید به منظور ارتقاء سطح کیفی خدمات و افزایش آگاهی بیماران مربوط با بیماری خود، نحوه درمان، عوامل تشدید کننده بیماری، تغذیه و اقدامات خود مراقبتی در راستای اجرای استانداردهای اعتباربخشی اقدام به ارائه آموزش های لازم در حیطه ی سلامت جسم، روان، بهداشت و خود مراقبتی نموده است.

اهداف:

- افزایش رضایتمندی
- کاهش اضطراب
- کاهش دوره بستری
- کاهش موارد مراجعات مکرر
- کاهش هزینه های درمان
- بهبود کیفیت زندگی بیمار
- کاهش بروز عوارض
- افزایش توانمندی در برنامه خودمراقبتی
- افزایش کیفیت خدمات بالینی

هدف نهایی: کمک به بیمار به منظور یادگیری برنامه مراقبت از خود و پذیرش مسئولیت در زمینه سلامت خود

روش اجرایی:(دستورالعمل)

- مدیر پرستاری یک نفر کارشناس آگاه به مسائل آموزشی را بعنوان مسئول آموزش به بیمار تعیین و با هماهنگی ریاست بیمارستان حکم ایشان ابلاغ می گردد.
- مسئول آموزش به بیمار در جلسه کمیته آموزش در هر بخش یک نفر را بعنوان رابط آموزش به بیمار مشخص نموده و ابلاغ مربوط با تایید ایشان صادر می گردد.
- تیمی متشکل از رئیس بخش ها، سرپرستاران، سوپروایزر آموزشی ، مسئول آموزش به بیمار ، رابطین آموزش و نماینده های کارشناسان(روانشناس، مددکار ، تغذیه) به عنوان کارگروه آموزش به بیمار تعیین می گردد.
- جلسات کارگروه آموزشی به صورت شش ماهه(ماه آخر شش ماهه اول(شهریور) و ماه آخر شش ماهه دوم(اسفند)) برگزار می گردد و موارد زیر در این کارگروه مورد بررسی قرار می گیرد.

✚ نیازسنجی آموزش

✚ اولویت بندی نیاز های آموزشی

✚ مشارکت در برنامه ریزی آموزشی(شامل محتوای آموزشی ،روش های آموزش، امکانات مورد نیازو....) بر اساس اولویت های مشخص شده

✚ بررسی شاخص اثر بخشی آموزش به بیمار

✚ ارائه اقدامات اصلاحی در جهت بهبود شاخص

۱. نیازسنجی و برنامه ریزی آموزشی

با حضور اعضای کارگروه آموزش به بیمار به صورت شش ماهه:

✚ نیازسنجی آموزشی انجام می شود

✚ نیاز های آموزشی بیماران اولویت بندی می گردد

✚ بر اساس اولویت های آموزشی برنامه ریزی آموزشی انجام می شود.

۲. اجرا

- حداقل های موارد آموزشی مورد نیاز بیماران توسط پزشک به پزشکان ابلاغ می شود.
- پزشک موظف است حداقل های موارد آموزشی مورد نیاز بیماران (اطلاعات قابل فهم درباره بیماری و نحوه درمان مراحل و طول احتمالی درمان و درمانهای جایگزین، عوارض درمان یا عدم درمان، پیش آگهی بیماری، داروهای مصرفی و عوارض احتمالی، تغذیه و رژیم درمانی، خود مراقبتی و بازتوانی) در زمان بستری به بیماران آموزش داده و در پرونده ثبت نماید.
- پزشک موظف است در زمان ترخیص آموزش شهای لازم را در خصوص میزان، مدت زمان و نحوه ی صحیح مصرف دارو ، تغذیه مراقبتهای لازم در منزل- زمان مراجعه بعدی به پزشک را به صورت شفاهی و قابل درک به بیمار ارائه داده و به صورت کتبی نیز در فرم آموزش به بیمار ثبت نموده و به بیمار یا همراه تحویل دهد..
- برنامه آموزش چهره به چهره بیماران توسط پرستار براساس زمان ارائه آموزش (بدو ورود، حین بستری و زمان ترخیص) به بخش ها ابلاغ می شود.
- برنامه آموزش گروهی بیماران (حین بستری) به تفکیک موضوع و فرد آموزش دهنده به بخش ها ابلاغ می گردد.
- پرستار موظف است آموزش های بدو ورود را بر اساس موارد ابلاغی به بخش ها انجام دهد و در گزارش بدو ورود بیمار ثبت نماید.
- پرستار موظف است در ارزیابی اولیه، نیازهای آموزش خود مراقبتی بیمار را شناسایی کرده و در پرونده ثبت نماید.
- پرستار موظف است آموزش های حین بستری را بر اساس نیاز سنجی انجام شده در ارزیابی اولیه به روش چهره به چهره به بیمار ارائه دهد و پمفلت خود مراقبتی مربوطه در مورد بیماری جسمی یا زمینه ای یا روانپزشکی را به بیمار ارائه دهد و در گزارش پرستاری با ذکر کد پمفلت ثبت نماید.
- پرستار موظف است آموزش خود مراقبتی در زمینه بیماری اصلی شامل علائم بیماری- سیر درمان- داروها (نام، دوز، زمان مصرف)- عوارض دارویی- روش برخورد با عوارض را به شکل ساده و قابل درک به بیمار آموزش دهد و در گزارش پرستاری ثبت نماید.
- پرستار/ابط آموزش به بیمار/کارشناس تغذیه/مددکار/روانشناس موظف هستند آموزش های گروهی را بر اساس برنامه آموزشی ابلاغی به بخش انجام داده و در فرم های مربوط به آموزش گروهی موجود در بخش ثبت نمایند.
- پرستار ترخیص کننده آموزش های زمان ترخیص را طبق موارد ابلاغی زمان ترخیص انجام داده پمفلت آموزش زمان ترخیص را طبق سیاست آموزشی بیمارستان در اختیار بیماران قرار دهد و فرم آموزش به بیمار را تکمیل کرده در اختیار همراه یا خود بیمار قرار دهد و آموزش انجام شده را به همراه کد پمفلت مربوط در گزارش پرستاری نهایی ثبت نماید.
- روانشناس بایستی براساس شرح حال اخذ شده از بیمار در طول مشاوره فردی با بیمار و خانواده در طول بستری نیازهای آموزشی خود مراقبتی بیمار را شناسایی کرده و در غالب آموزش (چهره به چهره، ارائه پمفلت، جلسات آموزشی فردی یا گروهی، مشاوره با خانواده) مهارت لازم را به وی آموزش دهد.

۳. ارزشیابی و بازنگری

- اثربخشی آموزش به بیمار بر اساس برنامه آموزشی ابلاغی به تفکیک هر بخش به صورت ماهانه (حداقل ۴ چک لیست در هر بخش) محاسبه می گردد.
- بر اساس ارزیابی ماهانه شاخص اثر بخشی آموزش به بیمار توسط مسئول آموزش به بیمار به صورت فصلی محاسبه می گردد.
- نتایج حاصل از اثربخشی آموزش توسط مسئول آموزش به بیمار به مدیر پرستاری ارائه می گردد.
- مدیر پرستاری با هماهنگی سوپروایزر آموزشی، مسئول آموزش به بیمار پس از تجزیه و تحلیل شاخص ها نتایج را در کارگروه آموزش به بیمار و کمیته های مدیریت اجرایی مطرح تا تصمیم گیری های لازم در خصوص ارتقاء شاخص انجام گیرد.

حوزه های آموزش به بیمار عبارت اند از:

الف) آموزشهای بدو ورود:

در این بخش اطلاعاتی که بیمار در شروع بستری در مورد بخش، تیم درمان ، ملاقات و ... باید بداند ارائه می گردد. این آموزشها شامل موارد ذیل می باشند:

آموزش‌های بدو ورود

عنوان	فرد آموزش دهنده	روش آموزش	منبع	وسیله کمک آموزشی
آشنایی با هزینه های درمان و منشور حقوق بیمار	منشی			
آشنایی با پزشک معالج ، پرستار و سایر اراة دهندگان خدمت	پرستار	چهره به چهره		
آشنایی با محیط فیزیکی بخش(حمام،دستشویی، اتاق سیگار، پله خروج اضطراری و...)	پرستار	چهره به چهره		
آشنایی با مقررات بخش(ساعت ویزیت، ساعت ملاقات، ساعات خواب و کاردرمانی و موسیقی درمانی ساعات سرو غذا، دفع صحیح پسماند و...)	پرستار	چهره به چهره		
آموزش لازم در خصوص ایمنی بیمار(بالا بودن بد ساید در زمان خواب، تهیه دمپایی با سایز مناسب، روش صحیح پایین آمدن از تخت ،اطلاع دادن به پرستار در زمان بروز سرگیجه یا وزوز گوش و...)-پمفلت	پرستار	چهره به چهره		پمفلت

ب) آموزش های حین بستری:

آموزش های حین بستری

عنوان	فرد آموزش دهنده	روش آموزش	منبع	وسیله کمک آموزشی
آموزش در زمینه بیماری اصلی (نام بیماری، علائم بیماری، علل بروز بیماری، سیر درمان و ...).	پزشک و پرستار	چهره به چهره		پمفلت
آموزش در زمینه داروهای تجویز شده (نام دارو، دلیل تجویز، زمان شروع اثر دارو، دوز و زمان مصرف دارو، عوارض دارویی).	پزشک و پرستار	چهره به چهره		
آموزش در مورد روش های درمان جایگزین و کمکی (مانند شوک درمانی، مشاوره ، خانواده درمانی و...).	پزشک	چهره به چهره		
آموزش در مورد پیامد های احتمالی ناشی از درمان (بهبودی ، عوارض).	پزشک	چهره به چهره		
رژیم غذایی متناسب با بیماری .	پزشک و تغذیه	چهره به چهره		
آموزش بهداشت فردی(بهداش دست- بهداشت دهان و دندان).	پرستار	گروهی		
آموزش سبک زندگی سالم (تغذیه و ورزش)	پرستار	گروهی		
آموزش پیشگیری از عوارض دارویی شایع(اختلالات خواب- یبوست-خشکی دهان)	پرستار	گروهی		
آموزش خودمراقبتی بیماری جسمی (در صورت ابتلا)	پزشک پرستار تغذیه	چهره به چهره یا گروهی		
آموزش مهارت های زندگی.	روانشناس	چهره به چهره و گروهی		
آموزش در مورد عوارض اعتیاد و راه های ترک اعتیاد در بخش مربوط(حاد ۱).	روانشناس	چهره به چهره و گروهی		
آموزش در مورد عوارض سیگار و راه های ترک سیگار در بخش های مربوط(حاد ۱ و حاد ۲).	روانشناس و پرستار	چهره به چهره و گروهی		

ج) آموزشهای پس از ترخیص:

این آموزشها که رد زمان ترخیص توسط پزشک و پرستار ارائه می گردد در راستای مراقبتهای بیمار در منزل بوده و به منظور ارائه راهکارهایی در زمینه مصرف دارو و مواجهه با شرایط خاص و نشریه بیماری در زمان حضور در جامعه می باشد. این آموزشها به شرح ذیل می باشد:

آموزش توسط پزشک و پرستار

- آموزش‌های لازم را در خصوص میزان، مدت زمان و نحوه‌ی صحیح مصرف دارو
- تغذیه (غذاهای مجاز و غیر مجاز)
- مراقبتهای لازم در منزل
- زمان و مکان مراجعه بعدی
- علائم هشدار دهنده

تبصره: با توجه به اینکه این بیمارستان در حال حاضر در گروه هدف بیماران اعصاب و روان می باشد کلیه آموزش‌ها در هر بخش‌ها به صورت یکسان و اختصاصی اعصاب و روان می باشد.

د) آموزش خود مراقبتی:

این آموزش‌ها در بررسی نتایج حاصله از ارزیابی اولیه پرستاری بدست می آید. در الویت کار آموزش فردی به هر بیمار قرار گرفته و اختصاص به همان بیمار دارد. این آموزش‌ها نه تنها در طول مدت بستری بیمار در بیمارستان ارائه شده و مفید بیمار می باشد. به منظور ارتقاء سطح کیفی زندگی خود بیمار و خانواده بیمار ارائه می گردد.

گروه‌های مختلف آموزش دهنده:

الف) پرستار (بهیار):

در بدو ورود آموزش‌های لازم علاوه بر ارائه شفاهی و تحویل پمفلت به بیمار توسط پرستار ارائه شده و گزارش پرستاری ثبت شد. پرستار در ارزیابی اولیه و تکمیل فرم مربوط نیاز بیمار به آموزش‌های خود مراقبتی را تعیین می نماید.

ب) آموزش توسط روانشناس، مددکار:

این آموزش‌ها در غالب کلاسهای گروهی و یا انفرادی برگزار شده و قالباً در زمینه فرهنگ سازی کنترل بیماری، کنترل خشم، روش‌های ارتقاء کیفی زندگی مانند تشویق به کاهش یا عدم مصرف سیگار برای بیماران اعصاب و روان برگزار می شود. کلیه آموزشهای حین بستری که توسط پرستار ارائه می گردد علاوه بر ثبت در پرونده کد پمفلت آموزش نیز در گزارش پرستاری قید می گردد.

آموزش ارائه شده توسط پزشک شامل آشناسازی بیمار با پزشک (معرفی پزشک به بیمار)، ارائه روش‌های درمانی، نوع بیماری، روش‌های جایگزین درمان، آموزشهای حین ترخیص در حیطه نحوه مصرف دارو، تغذیه و رژیم درمانی و مراجعه به پزشک پس از ترخیص می باشد.

انطباق با سیاست‌های کلی بیمارستان:

کلیه اقدامات آموزشی به بمیار در بیمارستان در راستای استراتژیک و عملیاتی بیمارستان بوده و بر اساس استانداردهای اعتباربخشی اجرایی می گردد.

چالش‌ها:

با توجه به اینکه در مواردی بیماران دچار حالت وخیم روانی شده تا ثبت آموزش پذیری در حد صفر تنزل می نماید. (بیماران استیزوفرنی شدید و یا بیماران پرخاشگر شدید) ارائه آموزش به اینگونه افراد یکی از معزلات واحد آموزش می باشد.

بیماران بستری در بخش کرونیک با توجه به سطح آگاهی و آموزش پذیری در لیست این بیماران قرار می گیرد که با تلاش‌های فراوان واحد آموزش به بیمار تنها حیطه‌های مختصری از آموزش‌های بهداشتی به آنها ارائه می گردد.

تهیه کنندگان	تهیه کنندگان	ابلاغ کننده	تأیید کننده
		سوپر وایزر آموزشی خانم نور محمدی	مدیر خدمات پرستاری فرهاد عباسپور
